

[Forsvarsministeren.]

lejligheden til her fra folketingets talerstol at takke dem alle for dette arbejde.

Spørgsmålet om en enhedsledelse for Danmarks militære foranstaltninger har med mellemrum været drøftet på rigsdagen og i forsvarskommissioner, i hvert fald siden rigsdagssamlingen 1866—67. Under forhandlingerne i folketinget i samlingen 1866—67 om forsvarslove fremhævede ordføreren den betydning, som det ville have, at der blev tilvejebragt et intimt samarbejde mellem hæren og flåden, og nævnte som en tanke til overvejelse, at samarbejdet mellem hæren og flåden blev sikret ved at gøre flåden til et led i hæren. Det var ikke nogen god idé. Den var altfor velegnet til blandt flådens befalingsmænd at fremkalde formodninger om, at formålet med enhedsledelse var at give hæren lejlighed til at dominere flåden. Men ordførerens indlæg og forhandlingerne i det hele taget i samlingen 1866—67 om de militære foranstaltninger viser noget meget interessant, nemlig at befolkningens erfaringer fra krigen i 1864 havde gjort spørgsmålet om et mere intimt samarbejde mellem hæren og flåden aktuelt.

Men først mange år efter, ved dannelsen af ministeriet J. C. Christensen i 1905, blev der taget et skridt for at få gennemført tanken om en fælles overledelse for hæren og marinen. Indtil dette tidspunkt havde landet haft både en krigsminister og en marineminister. Nu blev krigsministeriet og marineministeriet samlet under en minister, forsvarsministeren. Men der blev ikke oprettet et kontor, som kunne være til bistand for ministeren ved tilrettelæggelsen af samarbejdet mellem de to ministerier. I de 45 år, hvor de militære ministerier har haft fælles minister, er de vedblevet at være to selvstændige ministerier og med den fremgangsmåde, som er den normale mellem sådanne. Hvis denne ordning skulle opretholdes, måtte dens konsekvens blive, at der for det foreslåede nye enhedsflyvevåben skulle være et tredje militært ministerium. Måske er det praktisk, at meget store lande eller statsforbund har tre eller fire militære ministerier, men i et land af Danmarks størrelse er det ikke tilfældet. Et militært ministerium er en løsning, som efter forsvarskommissionens skøn passer bedre til danske forhold og til den forsvarsordning, der tilstræbes med dette forslag; regeringen er af samme mening.

Af betænkningen fra den forsvarskommission, som blev nedsat i 1902, og som afgav betænkning i 1908, kan det ses, at

også den har beskæftiget sig med spørgsmålet om en fælles overledelse for hæren og flåden. Et flertal udtalte sig for en fælles overkommando for værnene, men ville ikke have den overdraget til en person. Et mindretal erklærede, at det ikke alene havde ønsket at stille forslag om en fælles forsvarskommando, men også om en fælles generalstab for værnene, og tilføjede, at under krig er enhed i ledelsen for forsvaret så nødvendig, at hær og flåde da må være under een kommando, der må være udpeget og indøvet under troppe- og eskadresamlingernes fællesøvelser. Alligevel fremsatte dette mindretal ikke et forslag i overensstemmelse med, hvad det skønnede var absolut påkrævet, og giver herom den bemærkelsesværdige forklaring, at det er vejet tilbage for „de vanskeligheder, som stillede sig derimod“.

Heller ikke i forsvarslovene af 1909 blev der indsat bestemmelser om samarbejdet mellem hær og flåde, formentlig fordi hæren stillede sig på det standpunkt, at overledelsen skulle være i hærens overkommando, medens flåden krævede ligestilling mellem den øverste kommando for hæren og den øverste kommando for flåden. Senere har spørgsmålet om enhed i ledelsen gang på gang været taget op til drøftelse dels mellem militære myndigheder, dels her på rigsdagen, men uden at enighed om enhed i ledelsen blev opnået. Under de nu afsluttede forhandlinger i forsvarskommissionen om den fremtidige ledelse af forsvaret har erfaringerne fra andre lande under den anden verdenskrig naturligvis været inddraget i overvejelserne. Det har herved kunnet fastslås, at på alle krigsskuepladser havde begge parter enhedskommando. På den anden side har søværnskommandoen ret, når den har hævdet, at det kun var i Tyskland, at een mand tog beslutning om den samlede krigsførelse, medens en række personer havde indflydelse på amerikanernes og englændernes krigsførelse. Men det ændrer ikke den kendsgerning, at englænderne og amerikanerne på krigsskuepladserne havde een mand, der havde kommandoen over samtlige styrker af hær, flåde og flyvevåben.

Det har i mange år været erkendt, at det er meget vanskeligt at forsvare Danmark. Landet savner dybde, store områder er flade eller næsten flade, og desuden er landet delt af farvande. Hertil kommer de problemer, som er skabt af moderne militærtæknik, bl. a. den mulighed, at et angreb kan indledes som et lynangreb fra luften. Hvis et forsvar under disse omstændigheder skal opnå betydning, må det for det første være